

ד. אישור מונחי הנדסת דרכים, חלק א' (פרקים א — ב)
ה. הצורה סבב (שנקבעה במונחי הטכניקה) והצורה סבב (שנקבעה במונחי תרבות הגוף).

א. הא' איתן: הוועדה, שנתמנתה לבדיקת התקנון של פרס זאלצמאן לפי הערות והצעות, שהגיעו מאת מר זאלצמאן ומאת חברים אחרים, הגישה את מסקנותיה למנהלה, והריהן מובאות כאן לאישורה של המליאה:

- 1) אין משנים את מטרת הפרס ואת עיקר הנוהג שבתקנון.
 - 2) נושאו של פרס ה"מחקר" יוכרז שנתיים (ולא שנה אחת) לפני מועד הגשתו.
 - 3) פרס "מחקר", שלא ניתן משום שלא נמצאה עבודה ראויה לו, יוכרז נושאו שנית כנושא לפרס "מחקר", ויאמר בפירושו, כי גם מגישי העבודות, שלא זכו, רשאים להשתתף בהתחרות, אך בהחלפת כינוייהם.
- אם גם בפעם הנוספת לא נמצאה עבודה ראויה לפרס זה, אבל אחת ההצעות נראית טובה מחברותיה, ייאמר לבעליה, שהוא רשאי להציעה כתכנית ל"מפעל מחקר", על מנת לקבל פרס. פרס זה ייתן בשנה שלאחר שנת פרס ה"מחקר" כפרס על "מפעל מחקר" נוסף על הפרס הרגיל ל"מפעל מחקר" לאותה שנה.
- לפי החלטות אלו יש לשנות את סעיפי התקנון הנוגעים בכך, ויוכרזו בסיוון תשכ"ה על שלושה פרסים:

א. פרס תשכ"ו ל"מפעל מחקר";

ב. פרס תשכ"ז ל"מחקר" על נושא חדש;

ג. פרס ל"מחקר" על הנושא של שנת תשכ"ד.

התכלית העיקרית של השינוי המוצע בסעיף 2 היא נתינת אפשרות למתחרים להגיש מחקרים טובים יותר וראויים לפרס; הניסיון של פרס תשכ"ד הראה, שזמן של 12 חודש אינו מספיק כדי להכין עבודה הגונה על נושא, שהכותב לא היה מוכן אליו תחילה. התיקון שבסעיף 3 בא למנוע ככל האפשר הצטברות פרסים. לפי הניסיון של המחקרים שהוגשו היה ברור, שקצת עבודות עלו על אחרות. התיקון המוצע מכון לאפשרות זו, שכן "מפעל מחקר" מאפשר למחבר לשכלל את עבודתו כראוי.

לכשיאשרו התיקונים המוצעים, יתוקן גוף התקנון לפיהם.

בהצבעה אושרו התיקונים לתקנון פרס זאלצמאן פה אחד.

ב. הא' איתן: הודעת הסיכום לפרק ג' נשלחה לחברים ביום כ"ב בתמוז תשכ"ג, ונתקבלו הערותיהם של האדונים אירמאי, איתן, דותן. הודעת הסיכום לפרקים ד — ה נשלחה לחברים ביום י"ג באב תשכ"ד, ונתקבלו הערותיהם של האדונים איתן, בך-נון, דותן, הנמן. אחרי דיון נוסף ברשימות בשלמותן החליטה הוועדה לשנות מונחים אחדים ולהעמיד לדיון ארבעה מונחים.

בית-מדרש למורים — teachers' college,

teachers' training college; normal school (U.S.)

הא' בן-נון: הבעיה פנים רבות לה. אפשר לראותה כבעיה דתית ולאומית כללית. אצטמצם לצד הלשוני בלבד, שלא להאריך את הדיון. התנגדתי לשם הזה מן הרגע שהייתה לי זיקה כלשהי למוסד, שעמד להיקרא בשם זה. אסור לנו לקחת שם, שיש בו תוכן מסוים, ולערוך לתוכו תוכן חדש. בתי-מדרש קיימים, וגם במציאותנו היום, וכל יהודי יודע, מהו בית-מדרש. הם קיימים גם בספרותנו ובתודעתנו ההיסטורית באותו התוכן בלבד, ואותו התוכן ברצוננו

להעביר לדורות הבאים בלימוד "על סף בית־מדרש" של ביאליק וכיו"ב. אין לטשטש תחומי מושגים, ואסור להחדיר טשטוש כזה לתודעת הציבור היום. האם תלמיד, שיתחנך בבית־ספר שלנו, צריך לראות עצמו על ספו של איזה סמינר כדי לזכות בחווית שירו של ביאליק? אני מוחה על סילוף המושג המסוים על ידי החדרת תוכן אחר לשם המביע אותו מושג.

הא' טור־סיני: כלום אתה מכיר "בית־מדרש למורים"?

הא' בן־נון: אני מכיר את בית־המדרש, ששר עליו ביאליק. עוד יכול אני לתאר לי בדמיוני "בית־מדרש לרבנים" בשל קרבת המוסד אל המקובל, אך אינני יכול להעלות על דעתי "בית־מדרש" למורות ולגנות. יאמרו: המוסד ישנו. אבל על השם אני חולק. יאמרו, שאפשר להבדיל בין "בית־מדרש" סתם ובין "בית מדרש למורים, לגנות". כבר הם מדברים וכן יוסיפו לדבר על "רמת בתי־המדרש בארץ" וכיו"ב, אם נאשר את המונח הזה. הלא זהו סילוף המושג, ואני מתנגד, שהאקדמיה תיתן ידה לכך. יודע אני, שיש למונח זה עבר מסוים. הסמינר בבית־הכרם בחר בו מרצון מנהליו, ומשרד החינוך ניסה לכפות אותו על המוסדות האחרים. מנהלי "סמינר הקיבוצים" מרגישים אותה הרגשה בדבר תוכנו של מושג "בית־המדרש", ועל כן הם נמנעים מהשתמש בשם זה לסמינר שלהם. ועוד זאת: אינני רואה שום צורך בכך. המונח הבינ־לאומי "סמינר" קיים גם בלשוננו היום, גם באופן רשמי, ואפילו המחלקה להכשרת מורים עצמה משתמשת בו בפרסומיה (כותבים תמיד "סמינר זה־ל" ו"הסמינר הערבי" — שמה נהפוך גם אותו לבית־מדרש?). ואין שום צורך בשני מונחים לאותו המוסד. המונח "בית־מדרש" אף איננו נוח לאותן הנגזרות, שאנו נזקקים להן; "לימודים סמינריים" אומרים, או "סמינריוניים", אבל לא "לימודים בתי־מדרשיים" ועוד כיו"ב. בלאו הכי אנו נזקקים אפוא למונח הבינ־לאומי, אם כן למה לנו לסלף מושג קיים? אך ורק כדי להתקטש בנוצות פאר?

הא' טור־סיני: שמענו את נימוקי הא' בן־נון. עובדה היא, שהצירוף "בית־מדרש" משמש ברבים זמן רב, ואפילו מתנוסס על מוסדות כאלה. כשהחיו את לשוננו, עשו זאת בשגיאות מרובות מאוד, אבל אם אפשר לכלול דבר זה בשגיאות — ספק.

הא' קרוא: אפשר לעשות רשימת מלים קדושות רבות, שהעברנו לחולין. מִסְכָּת — מה היום לא "מסכת"? פְּרָשָׁה — בתחילתה הייתה פרשה אחרת. זהו דווקא הטוב שבלשון, העסיסי שבה. ו"קרבן", "שחרית"! עושים "שחרית" בתיאטרון, ואין מוצאים בכך פגם. ו"מנחה"! ומה בדבר העיתון "מעריב"? אנו מחויבים שלא להבדיל בין קודש לחול בלשון. יש לנו רק לשון אחת, שהיא משמשת גם בקודש וגם בחול. לדעתי אסור להחליף מלה עברית בלועזית.

הא' טור־סיני: אין זו שאלה של מלה אחת, אלא שאלה עקרונית בכל דרך תחית לשוננו. לקחנו מן הקודש והפכנו לחולין ולהפך.

הא' סדן: הריני אח לשורש תפיסתו של חברנו בן־נון ומעניין בניצחונה, אבל ספק בעיניי, אם האקדמיה מוסמכת להכריע על כך. השימוש במטבעות קודש לצורכי חול אינה חידוש, ודוגמאותיו של חברנו קרוא ניתן להוסיף עליהן, שכן הבהילות לזכות באפסיד את החול החדש, שקם זה מקרוב, ביחס ובחיבה שנועדו לקודש הישן, היא בהילות טוטאלית, שאינה נרתעת גם בהיות החדש לא בלבד חילופו של הישן אלא סירוסו ואפילו חילולו. אפשר לברך טעמה של סימנטיקה מתוכננת זו, ואפשר שלא לברכו, הכול לפי הזיקה אל צורך ההפקעה הזאת, רשותה ההיסטורית וזכותה המוסרית, אבל אי אפשר שלא להבינו. ברשותכם אזכיר מעשה שהיה, שלימדתי לפני הצהריים בבר־אילן ואחרי הצהריים בבית ברל כצנלסון, ואמרתי לו לר' שמואל ביאלובוצקי את תמיהתי על שהמוסד על שם הראשון קרוי

אוניברסיטה, והמוסד על שם האחרון קרוי בית-מדרש. השיב לי: אינה פליאה. שכל אחד ואחד מכריז על מה שהוא חסר. אבל אם ניטול לנו סמכות לגזור היום על כינוי "בית-מדרש" לסמינר של מורים — אגב, לא הוא שנטל כינוי זה לראשונה, קדם לו בית-מדרש על שם אברבנאל, שהיה שמו הראשון של בית-הספרים הלאומי — נהא חייבים מחר ומחרתיים לגזור על ימין ועל שמאל. ודאי, הטעם הטוב אומר, שאותו מוסד לא ייקרא "בית-מדרש", שאין יורשים את החי, ובתי מדרש, ברוך השם, חיים וקיימים. אבל לפי שעניין זה ודומיו נושכים בתחומה של השקפת-עולם ואידיאולוגיה, אין אנו רשאים, בתורת אקדמיה, להתערב בו, והריני מציע להסירו מסדר-היום.

הא' שירמן: אני מצטרף להצעת הא' בן-נון, ולא משום שיש להבדיל בין קודש לחול בכלל. איני חושב, שהדוגמאות שהובאו כאן דומות ל"בית-המדרש". אם נאמר "בית-מדרש", יתקבל הרושם, שהמדובר בבית-המדרש המסורתי. לא כן העיתון "מעריב", למשל. "סמינר" תפוס להוראות שונות. יש מונח עברי, שכמה מוסדות כבר קיבלו, והוא מדרשה, אולי כדאי להציעו לעניין זה.

הא' אורמיאן: השאלה, כפי שעוררה הא' בן-נון, היא לשונית. אבל בתוך דבריו נתגלתה שאלה תרבותית בעלת משמעות כללית וחינוכית. איש לא יאמר "בית-מדרש" סתם, אלא "בית-מדרש למורים", ואין מקום לטעות. עוד בזמן הטורקים הקימו חובבי-יציון ביפו מוסד להכשרת מורות, וכבר אז נקרא "בית-מדרש". "סמינר" הוא מונח בין-לאומי, החל על מוסדות להכשרת מורים, שהם בדרגת בתי-ספר תיכוניים. ואילו בישראל מוסדות אלו הם בדרגת על-תיכוניים, ומתקבלים אליהם בעלי תעודת בגרות. כאלה בשום מקום בעולם אינם נקראים "סמינר", אלא "קולג" או מונח מקביל.

הא' בן-נון: אילו רציתי לעמוד על כל הצדדים התרבותיים והדתיים-לאומיים, הייתי מדבר אחרת. אני התכוונתי אך ורק לצד הלשוני, כדרך שעמדנו עליו גם במונחים אחרים, למשל ב"נשר", כשאמרנו, שיש בו תוכן מסוים בתודעת העם. ואני חוזר ואומר בפנה מלא, שהמשתמשים עקרונית ב"בית-מדרש" אינם טורחים להוסיף "למורים"; אפשר לשמוע זאת בדיבורם, אפשר לקרוא בכתיבתם וגם טבעי הדבר. בוודאי לא אתנגד ל"מדרשה" או לכל שם אחר מאותו השורש. אל נדחה בשביל זה מושג קיים. על שאלות דתיות לא ארחיב את הדיבור. על דברי הא' אורמיאן, עם היותו בקי ממני בדברים אלה, אשיב, שהשם "סמינר" מקובל בארצות רבות מאוד, לפיכך בצדק נראה אותו ככינוי-לאומי, ובגרמניה היו בימי לימודי שם סמינרים על-תיכוניים. על כל פנים השם "סמינר" אינו אומר דווקא דרגה נמוכה יותר, והוא קיים גם במסגרת האוניברסיטה.

הא' טור-סיני: המלה סמינר באה מן semen כלשון מזרעה, משמלה, ובהשאלה השתמשו בה לדברים שונים. יש סמינר, שתלמיד אוניברסיטה משתתף בו. ואין אנו דנים כעת, אם מותר להשתמש במלה זו או זו. השאלה היא, אם יש לפסול נוהג לשון, שהיה קיים מאז התחילו לדבר עברית חיה. אני מבין את הנימוקים, אבל זוהי מהפכה, שתחייב אותנו לשלול הרבה דברים קיימים. ולא נצליח, כי יש הרבה סמינרים, הקוראים לעצמם "בית-מדרש למורים" וכדומה. הא' בן-נון: רק בגורת משרד החינוך.

הא' טור-סיני: זה היה הציבור שהחליט. השאלה היא אפוא זו: על "סמינר" אין לדון. זוהי מלה שאולה. השאלה היא, אם לפסול "בית-מדרש למורים" בשימוש זה.

ה צ ב ע ה: בעד ההצעה לפסול "בית-מדרש למורים" — 4

הצעתו של הא' בן-נון לא נתקבלה.
הוחלט: בית-מדרש למורים.

הא' בנעט: אני מציע לתת את שני המושגים במילון: "סמינר למורים, בית-מדרש למורים".

הא' סומך: ליד המונח, שאנו דנים בו, בא מונח כללי (seminary — בית מדרש, סמינר. בצירופים: ב"מ [או סמינר] להכשרת מורים; ב"מ [או סמינר] לרבנים וכיו"ב).

הא' מלמד: "בית-מדרש" סתם, בלי "מורים"?

הא' טור-סיני: סמינר סתם אינו דבר שבמציאות. אני מציע, שלא נביא את המלה בשימוש מופשט זה. או אולי נכתוב בסוגריים "בצירופים כגון...".

הא' אירמאי: בציבור רווח השימוש "סמינר" ו"סמינריון" בערבוביה. כדאי לקבוע, ולמנוע טעות.

הא' סומך: הפרק הבא בעבודת הוועדה למונחי החינוך עוסק במונחי החינוך הגבוה, ובקרוב יובא גם הפרק הזה לאישור המליאה. הוועדה מציעה ל-seminary במשמעות המקובלת בתוך האוניברסיטה את הצורה "סמינריון".
המונח הבא שעלינו לדון בו הוא:

case work	טפול בִּפְרָט, בְּיַחִיד
case study	חקירת הפרט, היחיד
case history	קורות הפרט, היחיד

במונחי הרכיונאות של האקדמיה (זיכרונות ז' — ח, עמ' 47) נקבעה המלה פִּרְשָׁה = case; תיק פִּרְשָׁה = case file. אולם הוועדה ביכרה "פרט" ו"יחיד", שנקבעו בשעתם ברשימת מונחי הפסיכולוגיה של ועד הלשון (לשוננו ט"ז, 96: דרך חקירת הפרט או היחיד — case study method), בעיקר, משום שהן מקובלות במשמע זה בספרות המקצועית. יש להזכיר עוד, כי במונחי הסטטיסטיקה (לשוננו י"ד 236) נקבעה "דרך" חקירת מקרה במשמעות זו. חלק מן המעירים העמיד על כי ל-case האנגלית יהיו מעתה שני תרגומים. לדעת הוועדה אין סתירה; כי אלה הם שני עניינים שונים, בעלי תכנים שונים. לכן יש מקום לקיים את ההחלטה הישנה בדבר case.

הא' איתן: לולא האנגלית, לא הייתה השאלה הזאת מתעוררת. שני דברים שונים נקראים בשני שמות שונים: ראשית, התיק, שחוקר או ועדה עוסקים בו. נקרא תיק-פרשה, והוא כולל חומר בעניין מקיף. שנית, במונחי החינוך נודמנה מלה אנגלית case, ושם משמעה "פרט" או "יחיד", היינו תלמיד שהמחנך מטפל בו. אמנם רבים משתמשים לכך במלה "מקרה", כמו שאומרים גם "מקרה מסוכן" לגבי חולה — שאלת משמעות מאנגלית. ולא בא הדבר לפני המליאה אלא משום שהיו דורשים לתרגם case במלה עברית אחת בכל מקום.

הא' טור-סיני: אנו רואים "טיפול ביחיד" כצירוף נכון מצד הלשון, שאין בו כל פסול. אם דעת המומחים נוחה מזה שנשתמש במונחים אלה, לא נשים לב, כיצד אומרים באנגלית. הא' דותן: "פרשה" נקבעה בוועדה לארכיונאות לעניין שמדובר עליו כאן. "תיק פרשה" הוא תיק שעוסק באדם אחד, פרט אחד... .

הא' שירמן: בכל זאת אני רוצה לומר, שמבחינה לשונית המונח "טיפול..." אינו מוצלח. מטפלים גם בחולה. אני מציע עסוק במקום "טיפול".

הא' בן-גון: די, שנאמר "טיפול בפרט", ו"פרט" עדיף מ"יחיד", גם משום צורך ההבחנה בין זכר לנקבה ב"יחיד".

הא' ייבין: פֿרָט יכול להיות גם דבר יחיד – detail. לכן נהוץ גם "פרט" וגם "יחיד".

הא' אורמיאן: יש צירופים, שנוח להשתמש ב"פרט" כנגד "כלל", וב"יחיד" כנגד "רבים".

הא' בן-חיים: אני מבקש שלא למחוק דבר מן ההצעה. הטעם של הא' בן-גון אינו תופס – "ביקור-חולים" כולל חולות. כבר נאמר, שהמונח, "יחיד" לבדו אינו די. לפעמים טוב "פרט", שאינו קשור לאדם ממש. לכן שתי המלים – לפי הצורך ולפי השימוש.

בהצבעה נתקבל באין מתנגדים: טפול בֿפֿרָט, טפול בֿיֿחיד.

הא' סומך: המונח הבא: לשון אותות – sign language. זוהי לשונם של החירשים-אילמים. הוועדה מביאה את הצעתה להכרעת המליאה, משום שרבים מן המעירים הצביעו תחתיה את הצירופים: לשון סימנים, שפת סימנים.

הא' בן-חיים: למעשה אות וסימן הם שמות נרדפים. אף על פי כן אני מצטרף לדעת המחייבים כאן "סימנים". בעצם הסברת המונח המוצע השתמשו המסבירים במלה "סימנים", וזהו אות. שמלת סימן היא הברורה והמובנת ביותר לעניין זה; כיוון שלשון הקולות מובעת בכתב ב"אות", הרי הניגוד יהיה ברור יותר, כשיקבע המונח "לשון סימנים".

הא' קרוא: יש מלה פשוטה: מחוה – גזורה מפועל ארמי. בפירושה יש גם שפת אילמים. והכוונה: לדבר בסימנים.

הא' רבין: הלשון הזאת נקראת גם בלועזית "לשון סימנים": באנגלית – sign language; בגרמנית – Zeichensprache. בכל זאת נראה לי, שכדאי להרהר אחרי ביטויים אלו. היום אנו אומרים, שכל מלה וכל מבע לשוני הוא סימן, יש "מסמן" ויש "מסומן", ולא נאמר בזה, אם הדבר נעשה ביד או בקול, או בכתיבה. והוא הדין בסימני הדרך. ויש דבר נוסף: נעשו כמה מחקרים על לשון החירשים-אילמים, ויש בה שני סוגי סימנים: סימנים לאותיות הא"ב וסימני מלים שלמות. ויש דעה, שזוהי לשון בין-לאומית עתיקה. אם נבחר ב"לשון סימנים" רק משום שבלעזים קיימת מלה זו, נפסיד הזדמנות ליצור מונח טוב יותר. אם להשתמש במלה "סימנים", הייתי מציע לקבוע "סימני יד". יש לחשוב אם "סימנים" היא מלה עתיקה.

הא' אברמסון: כלום הציעו מונח הקשור בשורש "רמו"? בלשון חז"ל משתמשים לעניין זה בפעלים משורש "רמו" (גיטין ה, ז; יבמות ראש פרק י"ד, ועוד). הנני מציע, שיחשבו על כך, שמא "לשון רמיוה" או "לשון רמזים" או "לשון רמו" – שהוא יפה בין לרמיוה בעיניים ובין לרמיוה בידיים וכך – עשוי לכך.

הא' זיידל: במשנה "רמוז", "נרמוז" בקשר לחירש ואילם, והכוונה ללשון של אותות ותנועות באיברי הגוף, הבאות במקום דיבור, ושם הפעולה רמיוה, ולכן אני מציע: "לשון רמיוה".

הג' גרבל: האדוונים קראו ורבין הקדימוני. "לשון רמזים" לדעתי אינו מונח מוצלח, ואנשים עשויים לדבר ברמזים מילוליים בלי להיזקק לתנועות. אשר למונח המוצע "לשון אותות" – אף הוא אינו מכוון לנידון, מאחר שהוא כללי מדי, ובדרך כלל מוסב על דרכי האיתות. אם כן שני המונחים הנ"ל אינם מתאימים לאמצעי התקשורת בין חירשים-אילמים, אלא יש לקבוע "לשון המחוזות", שהיא באמת לשון הג'סטות.

הא' לייבל: הפועל "חוה" בעברית – להגיד, לומר, אין בו המשמעות של מחוה – ג'סטות.

sign language הוא הרבה יותר מאשר בשביל לשון חירשים-אילמים. גם במתמטיקה יש "לשון" שלא בא"ב. זהו הדבר הכולל של הבעה גם מחוץ למקובל בלשון. "אות" משמש להרבה עניינים, ואין לפסול אותו משום שיש לו שימוש פרטי לאותיות. "לשון אותות" משמש יפה לעניין, ואין צריך למחוק אותו.

הא' טור-סיני: המלה הטבעית למושג זה היא בלי ספק "סימנים": אמנם מלה זו משמשת גם לסימנים ממין אחר, כמו בתוך הכתב: סימן שאלה, סימן קריאה, וכן הוא בכל לשון אחרת. אבל אם אני מצרף "סימנים" למלה "לשון", אז רואים, שכאן ידובר על לשון, שאתה נותן בה סימנים במקום המלים. אני חושב ש"אותות" היה נותן לזה מושג של רמה, וכאן אין רמה. כאן אמצעי של חלשה, של חוסר יכולת לדבר.

יש אפוא שתי הצעות: האחת — "לשון אותות"; והשנייה — "לשון סימנים".

הצבעה: בעד אותות-3

בעד סימנים-12

נתקבל: לְשׁוֹן סִימָנִים.

הא' איתן: המונח הבא עכשיו לדין הוא: מורה נע — circuit teacher, itinerant teacher. הוועדה מבקשת חוות דעתה של המליאה על הביטוי העברי. הכוונה למורה, הנוסע מיישוב ליישוב ומלמד בבתי-הספר שם. לדעת אחדים המונח "מורה נע" אינו נאה, והוצע: מורה סובב, מורה נודד (בפרק ד' של מונחי החינוך: בי"ס נודד moving school).

הא' גרינברג: אני מציע "מורה נייד".

הא' טור-סיני: לא מדובר על מי שנודד, נייד. לא המורה נודד מטבעו, אותו מקרה הוא מקרהו של הדואר: רגילים לקרוא "דואר נע" דואר שאינו קבוע במקום אחד, והיה ראוי ששני הדברים ייקראו ע"פ מתכונת אחת. "סובב" נכון בפני עצמו, כבאנגלית "circuit...", וגם במקרא "וסבב... ותשובתו הרמתה", כלומר שהוא חוזר למקום אחד; אבל אינני בטוח ש"מורה סובב" יהיה הנכון. "מורה נוסע" אינו מתאים, כי המורה יכול ללכת גם ברגל.

הא' שלי: ייתכן שכאן המונח "נייד" רצוי יותר, שלאחר שנתקבל בציבור הביטוי "ספרייה ניידת", שהיא מאותה ספירה.

הא' ייבין: ניתן דעתנו על צמדי מונחים בטכניקה: מכונה נִיֶּתת היא מכונה העומדת על המקום, ומכונה נִיֶּדֶת היא מכונה שהיא מתנועעת ממקום למקום במסגרת של טווח מסוים. אבל המורה הזה יש לו זוג רגליים, והוא יכול לעמוד על מקומו וגם לנוע בכיתה. ואין להשוותו עם "דואר נע". אלא שכבר נאמר בשמואל: "וסבב בית אל והגלגל והמצפה ושפט את ישראל את כל המקומות האלה. ותשובתו הרמתה כי שם ביתו ושם שפט את ישראל" (שמואל א', ז, טו-יז). אני מציע אפוא "מורה סובב".

הא' שבטיאל: אם זיכרונו אינו מטעני, אומר רש"י על הפסוק "אחלקם ביעקב ואפיצם בישראל" (בראשית מט, ז) — "אין לך עניים סופרים ומלמדי תינוקות אלא משמעון, כדי שיהיו נפוצים". — אפשר ששבטו של שמעון היו מחזרין בעיירות ומלמדין תינוקות, כמו שבטו של לוי, ותרומם יונתן על פסוק זה: סִפְרִין מְלִפֵי אוריתא.

והרבה "מחזרין" מצינו מלשון סיבוב ממקום למקום כגון "שהיה שמואל הצדיק מחזר בכל מקומות ישראל ודן אותם בעריהם" (שבת נו ע"א), ו"הרוכלין המחזרין בעירות" (מעש' ב, ג). אני מציע: (מורה) חָזַר או מְלָף.

הא' מורג: לדעתי, אין המונח "מורה סובב" יכול להתקבל, משום שאין בו יחס של כבוד למורה. אף המונח "מורה ניד" אינו מוצלח מכול וכול, אבל מכל מקום אין הוא מעורר גיחוך, והריהו בחינת הרע במיעוטו.

הא' ייבין: אם כבודו של שמואל הנביא לא נפגע בהיותו "סובב", מדוע אין זה לכבודו של המורה? אני חושב שהמונח התואם צורך זה יהיה "מורה סֹבֵב".

הצבעה: בעד מוֹרָה סֹבֵב – 12

בעד מוֹרָה נֶע – אין

בעד מוֹרָה נִד – 10

נתקבל: מוֹרָה סֹבֵב.

בהצבעה אושרו ברוב דעות הפרקים ג, ד, ה של מונחי החינוך, בשינויים הנ"ל.¹
התנגדו 2.

ג. הא' טורסיני: הוועדה לשאלות דקדוק שימושיות בירה וליבנה שאלות שנתעוררו בעבודת ועדות האקדמיה ושאלות שהגיעו מבחון, והיא מביאה את מסקנותיה לדיון ולהכרעה במליאה. השאלה היא, מה דינה של ה"א הידיעה בשמות בעלי-חיים. וזו הצעת הוועדה לענייני דקדוק:

(א) לוואי סמיכות

1) כשהסומך שם-עצם פרטי, שאינו סובל ה"א הידיעה, לא תבוא בו ה"א הידיעה, אפילו כשהוא מיודע: גרביל אלנבי, ישימונית תמנע.

אם השם הפרטי נושא מעצם טיבו ה"א הידיעה (הירדן, הנגב). ה"א הידיעה נשארת צמודה אליו אפילו כשאינו מיודע (ביידוע הפרט): דרור הירדן, צבי הנגב. שם פרטי מסוג זה ה"א הידיעה נשארת צמודה אליו בכל המצבים. ואפילו אם בא אחריו שם-תואר לא מיודע: ורד הראובני מצוי (על שם אדם ששמו הראובני בה"א), אורן העי גבוה (על שם המקום העי בה"א).

2) במסיכות של יידוע הסוג ה"א הידיעה מצטרפת לסומך, ואפילו שלא ביידוע הפרט: כלב הים, נחש המים, סלעית הקיץ.

שם מורכב מסוג זה, בהצטרף אליו שם-תואר, לא תצטרף ה"א הידיעה לסומכו, כשהשם אינו מיודע (ביידוע הפרט): כלב ים מצוי. כשהוא מיודע (ביידוע הפרט) תצטרף ה"א הידיעה לסומך ולתואר: כלב הים המצוי.

(ב) לוואי תואר

שמות שיש בהם לוואי תואר יבואו בלי ה"א הידיעה, אם אין השם מיודע (ביידוע הפרט): צבי ישראלי, גרביל דרומי, עורב אפור. אבל כשהוא מיודע (ביידוע הפרט): הצבי הישראלי, הגרביל הדרומי, העורב האפור.

(ג) ש"ע מורכב

שמות-עצם מורכבים מסוג "שחור הזנב" דינם כמו א2 לעיל: שחור הזנב. אף דינו של תואר המצטרף לשמות אלה הריהו כמו א2: שחור-זנב מצוי (לא מיודע), שחור-זנב המצוי (מיודע).

1 פרקים אלה מתפרסמים בכרך זה, עמ' 29–39.

הא' בן-חיים: מובאת כאן שאלה עקרונית בדקדוק, והיא דרך היידוע בעברית. האם שם המיידוע מכוח עצמו יכול לקבל ה"א היידוע או לא? השאלות ברורות, ויש תשובות של הוועדה. אבל התשובות אינן מגוססות כאן ניסוח סופי. רק לצורך הביורור הובאו כך, ולאחר שיוחלט, יהא צורך לנסח את הכלל ניסוח דקדוקי כרגיל.

הא' ברגרין: לסעיף 1א אני מבקש להעלות את ההצעה שלי, שנדחתה בוועדה: דינה של ה"א הידיעה הצמודה לשם אדם (הראובני) או לשם גיאוגרפי כחלק מן השם (העי) כדין ה"א הידיעה בכלל, ויש להשמיטה: ורד ראובני מצוי, אורן עי גבוה.

הא' בן-חיים: אלה שסברו, שאין להזיק שמות פרטיים לכללי השמות הכלליים בנוגע לה"א הידיעה — אלה סבורים, שאין השם הפרטי נתון לשינוי, כמו שאין השמות לוי או הלל משתנים. לדעת אחרים, כמו הא' ברגרין, שמות אלה פעם מקבלים יידוע ופעם לא. מה אומרים המקורות? במקורות יש הכול, ואפשר להוכיח בהם הכול. השאלה היא, מה אנו נבחר מכל הדברים.

[הא' טורסיני יוצא; הא' בן-חיים יור.]

הא' בן-נון: מן הראוי לקבל את הצעת הוועדה בשאלות 1א ו1ב, שהן מקבילות, ולא בשאלות 2א וג', שאף הן מקבילות. בשם פרטי אין לנו מנוס. אין אנחנו רשאים לשנות שמו של משהו, והשמטת ה"א הידיעה או הוספתה היא שינוי, מה שאין כן בשם כללי. 2א: ים, מדבר, מים — הם שמות כלליים. לפיכך כל הצעה, שתכפה עלינו לומר "כלב הים", אבל "כלב ים מצוי", בהכרח, תיראה בעיני העם כהתחכמות למדינית, כ"אקדמית" שלא במקומה ולא במובנה הנכון. הלא אנו אומרים "גליים", ו"מיים" כנגד "מינהרות".

הא' בן-חיים: מה אתה מציע? ע"ג או ע"הג?

הא' בן-נון: אפשר אומר "ע"הגן", כשאדבר אני מתוך הכרה לשונית מסוימת או להבלטת-מה, אבל אין אנו רשאים לכבול את האדם בלשונו, ואפשר, שגם אני עצמי אומר "ע"גן" ללא תואר. צריך, שיהא מותר להשמיט את ה"א הידיעה, וכן להוסיפה, במקום שנראנה כהשובה. וכי אין כולנו אומרים, כדן, כפי שמעיר לי מר מדין בצדק, "תפוח-אדמה" ו"תפוח-זהב"? כלום רק כשתאמר "תפוח-זהב בשל", תשמיט את ה"א, ואם לא — חייב אתה לומר "תפוח זהב"? לפיכך עלינו להחליט, כי ה"א הידיעה תיוסף רק ביידוע.

הא' רבין: אני רוצה להעיר לסעיף 2א. כלבים, אבל: כלבים מצוי, שתיהן צורות בלתי-מיידעות — אני חושב, שהקהל לא יוכל לעמוד בגזרה זו. יש עשרות צירופים כאלה מחוץ לזואולוגיה, כגון: חברי הכנסת, תלמידי האוניברסיטה. פעם העיר הא' בן-חיים בישיבה מיישבות הפאקולטה על כך, שבאיזה תקנון הופיעה הצורה הבלתי-מיידעת "בוגר אוניברסיטה", במקום "בוגר האוניברסיטה". או שנחליט לומר "חבר הכנסת ותיק", או שנאמר "חבר כנסת", גם כשאין תוספת לוואי, כפי שאומרים הבריות ברחוב. הקביעה המוצעת תיצור את הרושם, שהחלטות האקדמיה שרירותיות, ולמעלה מהשגת אדם פשוט.

הא' ייבין: אני שואל את חברי הוועדה: כיצד לנדע "גרביל אלנבי"? עם תואר — "גרביל אלנבי הטוב"?

הא' בן-חיים: אי אפשר שלא לנדע "גרביל אלנבי", משום שהוא מיידע ע"י השם הפרטי. בלשון המקרא, אם רוצים לבטל את היידוע, אומרים "אחד מן...". אבל שאלה, אם בדרך זו אפשר לקיים טרמינולוגיה.

הא' רבין: האם אפשר לומר "גרביל מגרבילי אלנבי"?

הא' בן-יחיים: אומר דברים אחדים, שכבר היו בדיון בוועדה. "אחד" משמש להביע הפך היידוע כשהשם הוא בעל ה"א הידיעה, כמו "אחד העם", וכך אפשר לומר "אחד מגרבילי אלנבי" לא מיודע, כנגד "גרביל אלנבי" מיודע, אלא שדרך זו נראתה לוועדה קשה. אין לך דבר, שאינך יכול למצוא במקורות; אפשר אפוא להוסיף על "כלב הים" לוואי בלי ה"א, על-פי "צידון רבה", "חמת רבה", או אלהים (= האלהים הידוע) חי, אלהים עליון. בלשון העברית ניכרות דרכים שונות של יידוע, שאפשר להישען עליהן. היום, כשאנו צריכים להבעת היידוע ובמקום שאין מה שמוחזק למקובל נוכל לפתור את השאלות המציקות לנו ע"פ אחד הדרכים. אע"פ שיכול אדם להישען על "צידון רבה", "חמת רבה", בכ"ז "כלב הים מצוי" — לא כל כך נוח. השאלה היא, מה נבור. אפשר היה לעקוף ולומר על דרך "בן לישי" — "גרביל אלנבי", אבל אפשר גם לומר "כלב הים המצוי", "גרביל הדרומי", כשאין מתכוונים ליידוע הפרט, ומצויה הרבה במקרא ה"א הידיעה בסמיכות במקום שהיום נפוץ היעדר ה"א הידיעה דווקא. טשרניחובסקי קרא לתופעה הרווחת היום ה"א הידיעה-פְּזִיחָה.

הא' שלי: אבל יש הבדל בין "עצי יער", בניגוד ל"עצי גן", ובין "עצי היער", למשל.

הא' בן-יחיים: יש הכול במקורות, וחברי האקדמיה יחליטו. אין כאן שאלה של שיבוש. "הים" מגדיר את "כלב". ברגע שמוסיפים לוואי, גורעים מן ההגדרה הקודמת. אני רוצה להזכיר כלל שנוהג כך: כלל הוא בעברית, שלא כמו בגרמנית, למשל, כשמדמים דבר לדבר, הדבר שמדמים אליו מיודע כגון "כפלב", "פמות" (אבל "קשה כשאול", שאין שאול מקבל ה"א הידיעה). אבל כשמתלווה לכך לוואי של שם או משפט, מאבד השם את ה"א הידיעה: "כְּנוֹשֵׁר יעיר קנו". אם זה כלל, זה היה נר לרגלי הוועדה. ואנו יודעים, שיש קשיים; והוועדה בחרה בדרך שנראתה לה. הא' ברגרין חשש, כיוון שהקהל נוהג להשמיט את ה"א הידיעה, אם נבטל את ה"א הידיעה בצירוף כגון "כלב-ים", יבטלו אותה גם במקום שאי אפשר לבטלה. ומצד שני חשש, שאם ניתן את ה"א הידיעה בתוך צירוף שאינו מיודע, כגון כשחלקו של הצירוף הוא שם פרטי הכולל ה"א הידיעה, יביא הדבר לידי בלבול אצל דוברי עברית רבים. ולפיכך הוא דורש לנהוג בה"א הידיעה שבשם פרטי, כאילו הייתה זו ה"א הידיעה סתם. מר ברגרין דורש אפוא לומר, למשל, "יורד ראובני מצוי" שלא ביידוע, ולא "יורד הראובני מצוי", ואילו "יורד הראובני המצוי" רק ביידוע, אע"פ שנתכנה הורד בשמו של החוקר הראובני, בה"א. רוב חברי הוועדה התנגדו לכך, כיוון שיכול הדבר לגרום לערבוב דברים. דרך משל, יש בכנסת חבר ששם משפחתו כהן, ויש חבר ששם משפחתו הכהן, ואם נדבר, למשל, על "ועדת כהן שנייה", או "ועדת כהן נוספת", כשהכוונה לוועדה שבראשה עומד חבר הכנסת הכהן, נמצאנו מסלפים את העניין גופו. ולכן בשמות הפרטיים החליטה הוועדה לקיים את ה"א הידיעה לעולם. בשמות הכלליים אנו נוהגים לפי הדקדוק. מר ברגרין שלל הבחנה זו.

הא' ברגרין: הביאו את הדוגמה "בוגר האוניברסיטה הצעיר", "בוגר אוניברסיטה צעיר". כלום אי אפשר לומר "בוגר צעיר של האוניברסיטה", כשהכוונה לבוגר בלתי מיודע? גם בנוגע לוועדת הכהן. כלום אי אפשר לומר "ועדה נוספת של הכהן"? בכל אופן הדרך היא מקובלת בתחביר הלשון. דעתי, שאפשר גם לשנות את דרך הצירוף "יורד הראובני" וכיוצא בו ולומר "יורד מצוי של הראובני".

הא' אירמאי: יש שתי בעיות שונות: מצד אחד קביעת מונחים מדויקים לצורכי קלסיפיקציה מדעית, ומצד אחר שימוש שמתואר עם שמות בסמיכות בלשון הכללית. אני מציע להפריד בין השניים ולהצטמצם כאן בדיון במונחים למדעים, כי הבעיות הן מסוג אחר. כאן דרושה יותר קשיחות מאשר בחיי יום יום.

הא' איתן: השאלה הזאת נידונה תחילה בוועדה למונחי הזואולוגיה. משם עבר העניין לוועדה לדקדוק, ותוצאות דיונה של זו הובאו לפני המליאה כאן. בהתאם לנומנקלאטורה המדעית דרושים שמות מדויקים, המבחינים בין בעלי-חיים, ואלה מחולקים לסוגים ולמינים. הבחנת מינים בתוך סוג מובעת על ידי לוואי, היכול להיות שם-תואר או שם סומך. בוועדה לזואולוגיה הוצע לידע כל שם-תואר כגון זה, כדרך שבתנ"ך — "שבע פרות הטובות" — ובייחוד בלשון חז"ל יש שם-תואר מיוחד עם שם-עצם לא מיוחד, למשל: פול המצרי, סולם המצרי. "המצרי" כאן מבחין ממינים אחרים שבתוך הסוג "פול". אף כאן, למשל, שם הסוג הוא מניפנית, ושם אחד המינים בתוך הסוג הוא "מניפנית הגלילית". הוועדה לדקדוק לא קיבלה דעה זו. גם במקום ששם הסוג עצמו הוא צירוף סמיכות, כגון "כלב הים", "נחש הים", הוצע בוועדה לזואולוגיה לקבוע את השימוש בה"א הידיעה, לא ליידוע הצירוף כולו, אלא משום שהסומך כאן מיוחד לפי טבעו. אם כן, בכל מקום שאפשר להצדיק בעברית את שימוש ה"א הידיעה בלוואי, העדיפה הוועדה דרך זו. משיקולים כלליים לא קיבלה הוועדה לדקדוק דרך זו, אבל ייתכן, שלמונחים מקצועיים ראוייה דרך מיוחדת שלא כשימוש הלוואי הכללית. שכן, כפי שהסברתי, אין השם "מניפנית הגלילית" בזואולוגיה, המביע מין בתוך סוג, דומה לצירוף חפשי בלשון הכלל כגון "מניפנית יפה".

הא' בן-בון: נדמה לי, שמנימוקי של הא' איתן מן הראוי דווקא להשמיט פה את ה"א הידיעה, כשאין יידוע ממש, שכן מי שאמר "כלב הים" או "המדבר", התכוון באמת ליידוע מסוים: כלב של הים (הידוע). לפיכך גם שונה הנוהג בדוגמאות שבספרותנו הקדומה; אין שם מונחים קבועים, אלא צירופים מקריים. כאן אנו מדברים על מונח, על משהו קשוח וקבוע. כשהיה הצירוף גמיש (הפול עשוי היה להיות ישראלי או מצרי), הוסיפו ה"א הידיעה לשם ייחודו מן האחרים. אבל במונחים קבועים — מן הדין שלא להוסיף את ה"א בלא כוונת היידוע. והשאלה העיקרית בקביעת המונח היא: מה נוח יותר לשימוש הציבור? נראה לי הרבה יותר פשוט וטבעי להשמיט את ה"א הידיעה בדרך כלל, ולחייב בה רק ביידוע.

הא' קוטשר: שתי הערות: האחת — האסמכתא על לשון חכמים אינה במקומה. לפי כ"י קופמן, הרי שם-עצם, שתוכפו תואר, מקפח את ה"א הידיעה: לילה הראשון, חסידים הראשונים, מים הרעים ועוד. זה כלל ממש, ומועטים כנראה החריגים. אתה רוצה לסמוך עליו בלשוננו המדוברת? מוטב, אך הן אי אפשר להסתמך מצד אחד על הכלל המקראי, היינו יידוע של שני הרכיבים, ומן הצד האחר על כלל שבלשון חז"ל, המשמיט את היידוע ברכיב הראשון. נמצא שיש כאן כלל של לשון חז"ל מול כלל של לשון המקרא, ועלינו להכריע לכאן או לכאן, אך אי אפשר להרכיב כלל כלאיים.

הערה נוספת — הוויכוח בדבר "כלב הים" אינו מחזור לי. יש שלישה סוגי יידוע בעברית:

(1) יידוע ממש — לדוגמה: החמור המסוים.

(2) בלתי מיוחד — לדוגמה: חמור.

(3) תחום ההפקר בין שני אלה: יידוע כללי: "החמור" — הסוג. כאן יש לשונות הנוטות ליידע יותר, ויש שנוטות ליידע פחות. ד"ר מ"צ קדרי, דרך משל, כתב על היידוע בארמית של אוגלוס, ומתוך החומר שאסף עולה, שאוגלוס נוטה ליידע במקומות, שבהם אין יידוע כללי במקור.

היידוע של "כלב הים" הריהו מסוג היידוע הכללי. בשעה שאנו מתכוונים אפוא רק לאחד, ולא לסוג כולו — מוטב להשמיט את ה"א. אני אומר אפוא: אי אפשר לומר "כלב הים מצוי", אלא "כלב ים מצוי". אשר ל"פול המצרי" — אינה ראייה כאמור, שכן הוא נוגע לכל תואר התוכף שם. ובכן יש להחליט, אם ללכת בדרך הדקדוק של לשון המקרא או בדרך לשון חכמים

(במקרא יש אמנם דוגמאות מעין אלה, כגון "שער העליון", אך אלה יוצאים מן הכלל הם). ובכן, כאמור, ניצב כאן כלל (מקרא) מול כלל (לשון חז"ל). בעניין השני — לפי הגדרה זו: יידוע כללי — ה"א הידיעה. בלא יידוע כללי — אין ה"א הידיעה.

הא' בן-חיים: הוועדה לדקדוק מציעה: "כלב הים" — מידוע כסוג. כשיש תואר נוסף והצירוף כולו אינו מידוע, בא גם שם הסוג לא-מידוע: "כלב ים מצוי". יש חברים שסוברים כן. הא' שלי: ההצעות אינן מוסברות היטב ואינן מנוסחות כהלכה. וייתכן שאנו חולקים בלשון, כשאין בינינו כל חילוקי דעה לעניין. לעצם השאלה, עלינו לראות לפנינו את קהל דוברי העברית. ולא לסבך, אלא לחפש דרכי הקלה. אינני רואה הכרח להכביד בהבחנה בין "כלב הים" בלי תואר, ובין "כלב ים מצוי" או "כלב הים מצוי". כאן לקיים את הה"א, ובמקום אחר להשמיטה. אם אין חייבים לעשות כן — אל נעשה. בכל מקום שיש פנים לכאן או לכאן, מוטב לוותר על הה"א בשם הבלתי מידוע.

יש צירופים שבהם הה"א חובה גם בשם הבלתי מידוע, והם במקום שהסומך נתפס בתודעה כדבר אחד ויחיד. ודאי שיש לומר "בן הארץ", "גרם השמיים", "תושב המדינה", "חבר הכנסת", "עובד המדינה" וכו'. הדבר מכביד במקום שמצטרף תואר או מספר. וצריך לומר "חבר הכנסת אחד בא" או "אחד מחברי הכנסת בא"; וכן "חבר הכנסת חשוב אחד" או "אחד מחשובי חברי הכנסת", אבל כאן אין ברירה. ואילו במקום שהסומך ניתן להיתפס גם כרבים, כמו אותו כלב הנמצא בימים שונים, או אותו סיס הגר בחומות רבות, אפשר גם לוותר על הה"א כשאינו מידוע. ואם אפשר, הרי זה מקל ורצוי. עלינו לצמצם את השטח ככל האפשר. לא כן, כמובן, כשהמדובר איננו בפרט אחד, אלא בסוג כולל. כאן רוח הלשון נוטה להביא ה"א, משום שהסוג נתפס כמידוע. "החמור הוא בהמת בית", "כלב הים הוא חיה נבונה".

הגב' גרב'ל: "תושב הארץ" — אם נאמר כך, נדמה כאילו אין תושבים אחרים, כשהוא איננו מידוע. אבל "תושב הארץ אחד בא אליי" — אי אפשר. "נשיאות הכנסת" יש רק אחת. אבל אי אפשר לומר "חבר הכנסת" — אם איננו מידוע. יש "חבר של הכנסת". מדוע לא נאמר: "הוא היה חבר בפרלמנט", "של הפרלמנט"? על כל פנים לא "חבר הפרלמנט".

הא' בן-נן: אין גישת הא' קוטשר וגישת הוועדה זהות. דברי הכול: "חמור" — פרט לא מידוע, "החמור" — פרט מידוע, וכן "החמור" בציון הסוג, שהיא ו"א יידוע. במה שנינו חולקים על הוועדה? בראותי חמור איזה שהוא, אקרא "הנה חמור!", וכן גם אקרא "הנה כלבים!" (בלי ה"א). ולפי הצעת הוועדה, עליי לקרוא "הנה כלב הים!" "בה"א, כאילו הכרתיו. וזהי הסתירה. אני מעוניין בהבחנה ברורה היום בין "כלב ים" בלתי ידוע, שאני רואהו שם, ובין "כלב הים" הידוע לי, גם אם מצד המקורות אפשר להצדיק את שתי הדרכים עקרונית. אגב זה, נראה לי, שמן הראוי לדון ולהכריע סופית בשאלה עקרונית אחרת, שמקומה כאן — אם יש יידוע למלים כגון "תהום", "שאל", או אין; כלומר, אם הן שמות פרטיים או לאו. שאלה זו קשורה ל"א או ל"א2)?.

הא' מורג: נראה לי, שהוועדה הלכה בדרך הנכונה. יידוען של צורות כגון "כלב-הים" הריהו "יידוע הסוג", והוא מצוין, שאין אנו עוסקים בכלבים מסוים דווקא. אלא שהדברים אמורים בכל בעלי-החיים הקרויים בשם זה. בלשון המדוברת בימינו, ואף בלשון הכתובה, הולכת וגוברת הנטייה להשמיט את ה"א הידיעה בצורות של סמיכות, שהן מונחים וצירופים קבועים, כגון "צבא הגנה לישראל" (ולא צבא ההגנה) "חיל-אוויר" (ולא חיל-האוויר), "חיל-ים" (ולא חיל-הים). תופעה זאת היא כנראה תולדת השפעת שפות זרות, ודומה שאין טעם שיחייב את האקדמיה לסייע להתפתחותה. אם נסמוך את ידינו על היעדר היידוע בצורה "כלב

ים", נצטרך לאשר אף את היעדר היידוע בצירופים הקבועים שהזכרתי אותם, ובצירופים רבים כדוגמתם.

הא' בן-חיים: לא אנו יצרנו את הדקדוק העברי. וכבר קדמונינו הכירו, כי ידוע הסוג נושא בעברית כרגיל את ה"א הידיעה. משתמע מן הוויכוח, שבהצעת הוועדה יש דברים, שאין חולקים עליהם. ועליהם נצביע תחילה. ומה שיש בו מחלוקת ואין הכרעה, אל נכריע היום בהצבעה, ונחזיר את השאלה לדיון נוסף בוועדה.

בהצבעה נתקבלו פה אחד פסקאות 1—2 מהצעת הוועדה
סעיף א 1:

כשהסומך שם-עצם פרטי, שאינו סובל ה"א הידיעה, לא תבוא בו ה"א הידיעה, אפילו כשהוא מיודע: "גרביל אלנבי", "ישימונית תמנע". אם השם הפרטי נושא מעצם טיבו ה"א הידיעה ("הירדן", "הנגב"), ה"א הידיעה נשאת צמודה אליו אפילו כשאינו מיודע (ביידוע הפרט): "דרור הירדן", "צבי הנגב". נתקבלה ברוב דעות (בהתנגדותו של אחד) פסקה 3, סעיף א 1: שם פרטי מסוג זה ה"א הידיעה נשאת צמודה אליו בכל המצבים, ואפילו באחריו שם-תואר לא מיודע: "ורד הראובני מצוי" (על שם אדם ששמו הראובני בה"א), "אורן העי גבוה" (על שם מקום העי בה"א).

הא' קוטשר: האם באותו הקשר יאמרו "הנשר" לסוג, ביידוע? אם כך הדבר, אני מסכים לקבל "כלב הים". אם כן הוא, אין בעיה.

הא' בן-חיים: הצעת הוועדה ברורה: לעולם "כלב הים", "נחש המים", אבל כשנוסף תואר, כגון "מצוי", לעולם אותו שם-העצם בלי ה"א הידיעה: "כלב ים מצוי".

הא' מדין: הא' קוטשר שאל שאלה: האם יאמרו "נשר" מצד אחד בלי ידוע, ומצד שני "כלב הים", ביידוע?

הא' בן-חיים: כן, אך אם יש הרוצים לברר עניין זה בשנייה, יבורר מצד אחר. לא ייתכן, שנדחה את כל הדברים הברורים. מבחינה לשונית, לפי הצעת הוועדה, "כלב הים" הוא כמו "ורד הראובני".

הא' בן-נון: כדי שיהא הדבר ברור, מוטב להצביע כך: ה"א הידיעה תצטרף לסומך בציון כל פרט, גם כשהפרט אינו מיודע — כן או לא?

הא' בן-חיים: על זה אין ויכוח. דנים על השם "כלב הים", שאין לו תואר נוסף, ובכל תופעותיו בתחביר יהיה כך.

הצבעה: בעד "כלב הים", בה"א — 7

נגד — 6.

הא' בן-חיים: באופן פורמאלי יש הכרעה בשאלה, אבל כיוון שזו שאלה עקרונית, אל נסתפק ברוב 7 כנגד 6, אלא לדעתי עלינו לדון בכך עוד הפעם. הנימוקים, שהועלו בשאלה

זו, אינם כל מה שניתן להשמיע בה. ולפיכך אני מציע להזמין לוועדה את המתנגדים להצעתה: האדונים שלי, בן-נון, לשם דיון נוסף, כאמור. — עתה נעבור להצביע על סעיף ב: לוואי התואר.

ה צ ב ע ה : בעד — 15

נגד — אין.

הוחלט: ב) שמות שיש בהם לוואי-תואר יבואו בלי ה"א הידיעה, אם אין השם מיודע (ביידוע הפרט): צבי ישראלי, גרביל דרומי, עורב אפור. אבל כשהוא מיודע (ביידוע הפרט): הצבי הישראלי, הגרביל הדרומי, העורב האפור.

הא' בן-חיים: אשר לסעיף ג' העוסק בשמות-עצם מורכבים מסוג "שחור הזנב" — דינם כמו סעיף 2א, שגשאר לדיון, והוא תלוי בו. נדחה אף אותו, ובוה סיימנו את הדיון בחלק זה של בעיות הדקדוק.

ד. הא' איתן: הודעת הסיכום על שני הפרקים הנ"ל נשלחה לחברי האקדמיה ביום א' באב תשכ"ד, והעירו עליה האדונים אירמאי, איתן, בן-נון והנמן. ועדת האישיורים, שחזרה ועיינה במונחים, החליטה לשנות את המונחים, שנמסרה הודעה עליהם לפני ישיבה זו, ולהביא לדיון ולהכרעה במליאה מונחים אחדים. לאחר בירור זה יש לאשר את שני הפרקים — חוץ מן המונח "עקום מהפך", הטעון דיון נוסף בוועדה.

העניין הראשון לדיון: דְרֶךְ חֲדָסְטֵרִית — one way road

דְרֶךְ דו־סְטֵרִית — two way road

הצעה זו משנה את הקביעה במילון למונחי המכונית: "רחוב מְגֻמָּה אֶחָת, רחוב יְחִיד־מְגֻמָּה". סיבת השינוי: "חד-סטרי; דו-סטרי" (הידושו של שר התחבורה והבר ועד הלשון, דוד רמז ז"ל) נתקבל בשימוש הכול. הוועדה מציעה להשלים עם המציאות.

הא' אירמאי: אני תומך בהצעה, אבל צריך להיות ברור, שאין מבטלים "מגמה" אלא לגבי השימוש במקום זה.

הא' בן-חיים: במתמטיקה היה צורך להבחין בין כיוון, שהוא מפולש לשני צדדים, ובין מגמה, שהיא לצד אחד.

הא' ייבין: כמה דברים כאן תלויים זה בזה. סְטֵרָא אינו אלא "צד", ו"רחוב חד-סטרי" פירושו רחוב, שיש לו צד אחד בלבד, חד-צדדי.

כמרכן רציתי לציין, כי בארכיאולוגיה קבעו סְטֵרָה לאנף אחד של הכנסייה, שיש בה אולם תווך ושתי סטראות. כאן אין לשון סְטֵרָה מתאים, אלא צריך לומר מְגֻמָּה. מונח רע, אם נתקבל, אין פירושו שיש להניח לו. המונח המוצע לאישור איננו מתאים, ומה גם שהוא סותר מונח, שכבר הונח במילון של האקדמיה.

הא' בן-נון: נגד דברי מר ייבין עליי לומר, שאם בעניין חמור הרבה יותר, כעניין "בית מדרש" במונחי החינוך, ביטלנו עקרונות ברורים מפני מציאות בלתי-מגובשת עדיין, למה זה כאן ניטוש מציאות מגובשת מפני עיקרון לא ברור כל כך? פה מוצע לאישור מה שנוהג בשימוש ממש, בפיו, כול, ואם המונח שגשגש איננו רע ביותר, ניתן לו להמשיך בקיומו. אמנם סְטֵרָ = צד, אבל אומרים גם "אני הולך לצד זה", ואיש אינו אומר "במגמה זאת".

הא' אירמאי: יש שלטים "חד-סטרי", וכל ילדי בתי-הספר כבר למדו את המונח. והו עניין של פיקוח נפש. אשרינו שהילדים למדו את המונח, ואסור לבלבלם. הואיל והוא רווח בשימוש, נאשר אותו.

הא' שלי: "חד־סטרי" — מה רע במונח זה? אם אני אומר על אדם שהוא "חד־צדדי", האם פירושו: שיש לו צד אחד בלבד? הרי פירושו: הוא נוטה לכיוון אחד בלבד. הוא הדין ב"סטר". המלה "סטר" כמלה "צד" נתפסת כאן כמגמה, ולא כחלק הגוף. כיוצא בזה מצינו במלה "רוח".

הא' קרוא: אני בעד השארת "חד־סטרי". אבל אני מתנגד להא' אירמאי, שאמר שאין לשנות מפני שיש שלטים. טעויות רבות נכתבו בשלטים, כמו "פרט לאוטובוסים", כשהכוונה הפוכה.

הא' גרינברג: עלינו לדון גם בשאלה, אם "דרך" זכר או נקבה, אם נכתוב "דרך חד־סטרי", או "דרך חד־סטרית".

הא' בן־חיים: לפני שנים, כשדנה האקדמיה במונחי המכוננית, קבעה "מגמה", אבל זה לא נתקבל בשימוש. עכשיו עלינו להכריע בין "רחוב חד־מגמתי", או "חד־סטרי". והדבר השני — האם בזכר, או בנקבה?

הא' אברמסון: כלום אנו צריכים לבטל את הקביעה הקודמת, או שנשאיר את הקביעה הקודמת ונוסיף עליה את החדשה?

הצבעה: בעד חד־סטרי — 12

נגד — 2

נתקבל: חד־סטרי.

הצבעה: בעד ביטול הקביעה הקודמת: בְּמִגְמָה אַחַת,

יְחִיד־מִגְמָה — 13

נגד — 3

הקביעה הקודמת, יְחִיד מִגְמָה, בטלה.

הא' בן־נון: לשאלת הא' גרינברג אשיב: בימינו דָּרְךְ מקובל בזכר רק בהפשטה, ואילו במוחש מקובלת דָּרְךְ בנקבה.

הא' בן־חיים: דָּרְךְ משמש בלשון זכר ונקבה כאחד. כלום עלינו להחליט, אם יש לבטל אחד השמושים?

הא' גרינברג: אני מציע לקבוע בזכר — "דרך חד־סטרי".

הא' מלמד: אני מציע לקבוע בנקבה "דרך חד־סטרית".

הא' שלי: אני מציע שנכתוב "דרך חד־סטרי(ת)", כלומר נניח שתי אפשרויות, הכול לפי הבחור — לנקב דָּרְךְ או לזכרה.

הא' אירמאי: במילון זה מופיעה המלה דָּרְךְ בעשרות ציפופים תואריים. הכפילות תסרבול את המילון. עוד לא פגשתי בטכניון איש שזיכר את המלה דָּרְךְ. רק למען תפארת הדקדוק נשאיר את שתי הצורות? והרי מילון זה הוא מילון הנדסי. אפשר לקבוע דָּרְךְ בנקבה, ולהוסיף הערה: מלה זו דרכה בעברית זכר ונקבה.

הא' בן־חיים: יש שלוש הצעות: (1) דָּרְךְ בזכר בלבד

(2) דָּרְךְ בנקבה בלבד

(3) דָּרְךְ זכר ונקבה

הצבעה: בעד דָּרְךְ בזכר — 1

בעד דָּרְךְ בנקבה — 11

בעד דְּרֶךְ ז'וֹנֵי - 5
 הוחלט: דְּרֶךְ חֵד - סְטֶרִית.

הא' איתן:

דְּרֶךְ (חייבת) הֶלֶךְ - toll road - דרך שהנוסעים בה משלמים תשלום מיוחד;
 דְּרֶךְ לְלֹא-הֶלֶךְ, דרך פטורה מהֶלֶךְ.
 ההצעה שבהודעת-הסיכום: דְּרֶךְ הֶטְלִית; דרך פטורה. בוועדה למונחי הגיאוגרפיה
 הוצע: דְּרֶךְ (חייבת) הֶטְלִי. הצעות אחרות: דרך שילום, דרך חינום.
 לדעת הוועדה רצוי שימוש למלה המקראית "הֶלֶךְ", שאמנם לא היה עניינה מס דרכים,
 אבל קצת מפרשים (הראב"ע) פירושה: מכס ההולכים דרך המלך. הוועדה בחיפה ספקה,
 אם לפי שימוש המלה הֶטְלִי בלשון המשפט והמדינה היום תשלום כזה ראוי שיקרא הֶטְלִי.

הא' שלי: התשלום המיוחד בעד השימוש בדרך או בגשר ראוי שיקרא הֶטְלִי. מונח זה
 נתחדש בחקיקה הישראלית לתרגום המונח האנגלי charge, כשהוא בא לעניין תשלום חובה
 אקראי או מקומי או זמני או למטרה מוגבלת, ולא כמס קבוע ממלכתי, כולל. לדוגמה:
 התשלומים המוטלים על הכנסה, רווחי הון, רכוש וכדומה הם מסים (taxes); התשלומים
 המוטלים על מבקש רישיון, או מגיש תביעה משפטית וכיו"ב, שהם בבחינת שכר טרחה או שכר
 שירות ליחיד הנוקק לכך - הם אגרה (fee); והתשלום על מחיר כרטיס לקונצרט או הצגה
 וכו', או על אירוח במלון או במסעדה, (תשלום זה מיועד לעזרה סוציאלית), או השתתפות
 של בעלי בתים בהתקנת הביוב או בסלילת המדרכה - כל אלה הם היטלים (charges).
 הצעת "הֶלֶךְ" לתשלום הנדון הפעם היא הצעה קוסמת מבחינת מקורה, אך יש בה קושי כפול:
 המלה קיימת בלשון לעניין אחר (הֶלֶךְ-רוח, נפש); וחוסר הניקוד עשוי לשבש את היגויה. הקהל
 יקרא ה"א צרויה, הֶלֶךְ.
 אך בין שנחליט הֶלֶךְ, ובין שנכריע לצד הֶטְלִי - הצירוף "דרך הֶלֶךְ" או "דרך היטל" אינו נאה,
 ולא מסתבר מעצמו. אני מציע שייאמר "דרך חֵבֶת הלך" או "דרך חבת היטל", כשם שיש לנו
 בחוק "הכנסה חבת מס", כלומר שיש עליה חובת מס.

הא' בן-נון: לנו הייתה הסברה בוועדה, ש"היטל" הוא עקיף, והתשלום הנדון כאן הוא
 ישיר.

הגב' גרבל: לא הדרך חייבת, אלא העובר בדרך חייב.

הא' ייבין: אין להחיות מלה שבטלה מן השימוש, ובייחוד לא במשמעות שאינה משמעותה
 הראשונה. אם אתם רוצים, נמצא עשרות מלים במקרא שהן בטלות. מדובר כאן בדרך,
 שהמעבר בה טעון היטל.

הא' מדן: אני מצרף דבריי אל דברי הא' ייבין ורוצה להוסיף עליהם: כל זמן שאין המונח
 הֶלֶךְ בשימושנו החי בין ההיטלים והמסים הקיימים למעשה, אין טעם שנחדש מונח זה בתוך
 רשימת מונחים בהנדסת דרכים. המונח הזה - אם יהא צורך בו - הריהו עניינה של ועדה למונחי
 מסים.

הא' בן-נון: אין זו שאלה רצינית כל כך. הבאנו אותה לכאן, משום שאחד החברים של
 הוועדה, הא' קריב, התנגד להצעה "דרך היטל", ודרש שינוי המונח. הוא הציע "דרך חינום,
 דרך שילום", ולא ראינו דרך לצאת מכל הדרכים האלה, אלא ע"י ההצעה המיוחדת של
 החייאת הֶלֶךְ.

הא' איתן: שאלו: אם אין היטל כזה בארץ, למה לנו המלה? המילון הזה מיועד להוראת

המקצוע בבתי ספר גבוהים, כמו הטכניון. גם סוג כבישים מסוימים עדיין אינם בארץ, ולמהנדסים נחוצה המלה העברית לציונם.

הא' מלמד: אני מציע: דרך פְּהֶלֶף, ודרך בלא הֶלֶף.

הא' גרינברג: אני מציע: דָּרֶף תְּבִיטֵל.

הא' זיידל: צריך לשקול, אם מלת הֶלֶף לא תביא טעות בקשר לְדָרֶךְ. יחשבו, שזה קשור בפועל "הֶלֶךְ".

הצבעה: בעד הֶלֶף ל-toll - 3

נגד - הרוב

ההצעה "דרך הֶלֶף" נדחתה.

הא' בן-חיים: אם כן, יש ארבע הצעות: א) דרך היטל

ב) דרך חייבת בהיטל

ג) דרך חבת היטל

ד) דרך בהיטל.

הא' בן-גון: "דרך היטל" ו"דרך חייבת היטל" היינו הך.

הא' מלמד: הצעתי: דרך חייבת פְּהֶיטֵל.

הצבעה: בעד: דָּרֶף הֶטֵל - 6

נגד - 8.

הא' שלי: אנו מבחינים בחקיקה בין "חב" ל"חייב" ובין "חבות" ל"חייב". הבניין הקל משמעו החובה או האחריות, להלכה. המוטלת על האדם או על רכושו (liability), ואילו הבניין הכבד מביע את החלות למעשה. החבות היא מופשטת, ואילו החייב מסוים בצורתו או בסוכמו (chargeability). תחילה עליי לדעת, איזו מהכנסותי היא חבת-מס בכלל, ואחר כך עליי לדעת, איזה סכום ממנה תִּקָּב מס, למעשה, וכמה עליי לשלם.

מעניינת אסמכתא להבדל זה שבתוכן, שמצאנו בדברי התוספות, בבא קמא, דף ו: הגמרא מקשה שם על הביטוי שבמשנה "כשהזיק חב המזיק", וטוענת "חייב המזיק מיבעי ליה". על קושיה זו מסביר בעל התוספות: במקומות אחרים אין הגמרא מדייקת כל כך, כמו, למשל, במימרה "אין חבין לאדם שלא בפניו", וכן במימרה "ותופס לבעל חוב במקום שחב לאחריים". והוא מוסיף: "דהתם לא שייך לשון חיוב, אלא לשון חובה", כלומר באותם מקומות לא מדובר על חיוב למעשה, אלא על חבות במופשט.

הצבעה: בעד תב - 8

בעד תיב - 7

נתקבל: תב.

הא' שלי: עדיין לא הכרענו כיצד נאמר: "דרך תְּבִיטֵל", או "דרך תְּבִיטֵל"? אני מציע "תְּבִיטֵל", כמקובל בחקיקה.

הא' מלמד: "דרך תְּבִיטֵל".

הצבעה: בעד דָּרֶף תְּבִיטֵל - 7

בעד דָּרֶף תְּבִיטֵל - 5

נתקבל: דָּרֶף תְּבִיטֵל.

הא' מלמד: לערך הבא אני מציע: דָּרָךְ בְּלֹא הֶטְל.
ההצעה נתקבלה: דָּרָךְ בְּלֹא הֶטְל.

הא' איתן: רוּחַ הָעֵקֶבֶת – wheel track
הוועדה מציעה לקבל את המונח הני"ל במקום המונח, שנקבע במילון למונחי המכונית "מפֿשֿק, רֶחֶב הָעֵקֶבֶת", ולפיכך ההצעה טעונה אישור המליאה.

הא' מלמד: האם זהו הרווח בין הגלגלים, או שהגלגלים בתוך זה?

הא' ייבין: אינני יודע, אם "מפֿשֿק" נכון או לא, אבל בוודאי שאין זה עניין של עקבות.

הא' אירמאי: המרחק שבין הצירים האנכיים של הגלגלים הוא גם המרחק בין העקבות.

הא' ייבין: לדעתי "מפֿשֿק" מתאים בהחלט.

הא' גרינברג: עֵקֶבֶת, עֵקֶבֶים – אין זה מתאים הנה.

הא' אירמאי: בהנדסה המרחק בין שני דברים הוא המרחק בין שני ציריהם.

הא' ייבין: כשדיברו על המרחק בין עמודים בבית, אין זה חשוב כלל מה כוונתם של מהנדסים; כל אדם בעולם יבין בכך את המרחק שאפשר לעבור בו בין שני עמודים, כלומר את המרווח הפנוי.

הא' אירמאי: אבל כאן מדובר בהנדסת דרכים.

הא' ייבין: אני מציע להשאיר את המלה הישנה "מפֿשֿק". זו מלה מחודשת, ואין בחידוש אלא מה שאנו מכניסים בו.

הא' בן-חיים: מתל-אביב לירושלים המרחק הוא 73 ק"מ. מהיכן? מנקודה מוסכמת. אם כך, גם עניין זה מוסכם בהנדסה, אפשר לסמוך על ההסכמה.

הא' שלי: "רווח" אינו עניין לכאן, כי רווח הוא בין שני דברים. כאן צ"ל או "רוחב" או "רוחק". אין מודדים את הרוחק – זה לא עניינו של המילון, אלא של המהנדס. הייתי מסכים גם ל"מפֿשֿק", ובלבד שתבוא הגדרה: "מפֿשֿק – המרחק בין הנקודה המרכזית בעקב הגלגל האחד לבין הנקודה המרכזית שבגלגל שכנגדו".

הא' בן-חיים: הוצעו "רווח העקבות, רוחק", רוחב – ולבטל את הקביעה הקודמת של האקדמיה: מפֿשֿק. "מפֿשֿק" היא מלה עברית כהלכתה, ולכן אני שואל, על שום מה נבוא לבטל קביעה זו של האקדמיה מלפני 12 שנה. לא שמעתי טעם מכריח לכך. אעמיד להצבעה את השאלה, אם האקדמיה מבטלת את קביעתה הקודמת מפני אחת ההצעות שהושמעו כאן. אם תסכים המליאה לבטל, נדון בכל אחת מן ההצעות לחוד.

הצבעה: בעד קיום מפֿשֿק – 12

נגד – 1

נתקבל: מפֿשֿק.

הא' איתן: על ידי החלטה זו מתבטל המונח רֶחֶב הָעֵקֶבֶת, שנקבע בשעתו על יד מפֿשֿק. בהצבעה אושרה רשימת מונחי הנדסת דרכים, פרק א-ב, (חוץ מן המונח "עקום מהפך").

ד. הא' בן-חיים קורא מן ההודעה, שנשלחה לפני הישיבה:

א) במונחי השחייה (ויכרונות האקדמיה ט', עמ' 32) הוחלט: סָבּב - somersault, salto

ב) במונחי הטכניקה (ויכרונות ט', עמ' 45) הוחלט: סָבּב - revolution, tour: Undrehung

בשעת הדיון במונח ב' ערער הא' לייבל ערעור עקרוני על קביעת משקל סגולי משורשי הכפולים. הוחלט כאן על הצורה סָבּב, אבל לפני ההצבעה אמר היו"ר בפירוש: "מי שמצביע בעד סָבּב, מביע רק את דעתו לעניין זה בלבד, ולא לעניין דקדוקי עקרוני" (ויכרונות ט, עמ' 60). לפיכך נתפרסמו, כאמור לעיל, גם סָבּב גם סָבּב - שני מונחים שונים לעניינים שונים. הא' לייבל מבקש דיון מחודש בערעורו העקרוני.

הא' לייבל: לא חידשתי את ערעורי העקרוני בשאלה הדקדוקית, מאחר שבניין זה לא נתקבלה שום החלטה. אני מערער על הצורה סָבּב כשלעצמה, אחרי שלהצעת פרופ' טור-סיני נתקבלה הצורה סָבּב. לדעתי אין לקבוע שתי צורות שונות, כשאין שוני ענייני בין שני המונחים, אפילו ישמשו במקצועות שונים.

משהוחלט סָבּב בגלל קושי שבסָבּב, אין להכניס בחלון צורה זו ששילחונה בדלת.

הא' איתן: המליאה מתבקשת לפרש את החלטת עצמה. במונחי תרבות הגוף הוחלט סָבּב לעניין מיוחד (salto), שאין לו כלום עם המכונות ופעולתן (revolution). לפיכך בישיבה, שנקבע בה סָבּב לשימוש בטכניקה, שאלתי, אם כל החלטה שנקבל תשנה גם את הקביעה הקודמת. ולפני ההצבעה אמר הא' בן-חיים: מי שמצביע בעד סָבּב, מביע דעתו לעניין זה בלבד, ולא בעניין עקרוני. "עניין זה" מה פירושו: האם זה עניין המונח למונח הטכני, או העניין הדקדוקי של ניקוד ס ב ב בכל מקום?

הא' בן חיים: כיוונתי כמובן לשאלה, אם מותר ליצור מן הכפולים משקל סגולי כדרך השלמים. בהחלטה סָבּב לא ראינו פסילת סָבּב מבחינה דקדוקית. ידוע שבפיוט יש הרבה כגון סָבּב. ועתה שאלה קונקרטיים: קבעו סָבּב - האם יש מקום גם לסָבּב? בריבוי שניהם סָבּבִים.

הא' לייבל: כלום ההבדל בין שני המשקלים מביע הבדל בין שני מושגים?

הא' אירמאי: המתעמל הקופץ, כשנפו חג ומתהפך במרחב וחוזר למצב הקודם - תנועתו נקראת salto, ולכך נקבע סָבּב. מצד אחר נקבע בטכניקה המונח סָבּב, שהוא סיבוב שלם על ציר. למשל: "סָבּב לדקה" היא יחידה המודדת את המהירות הסיבובית. אין כל קשר בין שני המושגים.

הא' ייבין: הא' אירמאי הסביר יפה מאוד את ההבדל. האחד מתכוון לסיבוב סביב ציר האורך או הרוחב במקום עצמו של הגוף; השני מדבר בהסתובבותו של כל הגוף סביב צירו כשהוא נע בחלל ממקום למקום.

הא' לייבל: הסיבובים האלה של המתעמל היו צריכים להיקרא היפוכים, וכך אמנם אומרים הילדים: היפוכים.

הא' גרינברג: מוטב סָרָרָר.

הא' בן-חיים: העניינים הם שונים. זה המצב עכשיו: יש שני שמות: אחד סָבּב ואחד סָבּב, על סָבּב במקומו אין ערעור, יש ערעור על סָבּב, הסגולי, במונחי השחייה.